

בית כנסת בני ישראל

HEGEDŰS-CSÁKY-BENÉI JISZRÁÉL ZSINAGÓGA
és
BÉT SMUÉL TANHÁZ

ZSINAGÓGAI INFORMÁCIÓK
2025. január 19 – január 25.

Közvetlen link:

<https://us04web.zoom.us/j/6579029560>

ID szám: 6579029560

Password: 917838

BÉT SMUÉL TANHÁZ ZOOM ELŐADÁSAI:

18. vasárnap 18:00	Szerdócz Ervin: Hetiszakasz és Háftará
19. hétfő 18:00	Schöner Alfréd: Rabbi-példaképek
20. kedd 18:00	Zima András, Holocaust Emlékközpont, igazgató: Nyolcvan éve szabadult fel a pesti gettó ***
21. szerda 18:00	Darvas István: A kommentárok világa
22. csütörtök 18:00	Fekete László: Kántorvilág XXXII.

Hétköznapi imarend

vasárnap-péntek reggel zsinagóga	08:00
hétfő-csütörtök este ZOOM	18:30

Sábbáti tudnivalók 2025. január 24 – január 25.

16:30	tanulás
17:30	istentisztelet a zsinagógában
09:00	szombat délelőtti istentisztelet a zsinagógában HETISZAKASZ: פּרַשַׁת וַאֲרָא

Egy mondat a hetiszakaszról....

Váéra

...שלה את עמי ויעבדוני....

"...Bocsásd el az én népemet, hogy szolgáljanak engem!"

Mózes II.7.26

KOMMENTÁR 1.

VÁÉRA

Ezen a héten a Váera hetiszakaszát olvassák a zsinagógában. Jelentése: "Megjelentem" (hasonló nevű szidra Vájéra az első könyvben is található.) Megjelent őseinknek az Örökkévaló, irgalmas négybetűs nevével: J.H.V.H. – Van, Volt, Lesz - aki szövetséget kötött őseinkkel, Ábrahámmal, Izsákkal, Jákobbal, de nem érthették meg teljesen a hűség fogalmát, amelyet most alkalmunk lesz bemutatni, mikor ivadékaikat kivezeti a rabság országából. 400 évig kellett volna szenvedniük a hébereknél, ez 210-re mérséklődött, mert 49 lépcső halad a Szentség felé fel, és 49 lefelé, a megsemmisüléshez. Izrael fiai már ott álltak a fizikai, szellemi megsemmisülés alsó grádicsán, ha nem történik a kivezetés, később már nem lett volna kit megváltani.

De ezt a nagy Nevet megtanulhatja a Faraó is, aki lexikonjaiban kerestette tudósaival, de nem találta. Most majd megtanulja, és megjegyzi örökre. Az uralkodó makacsságát 10 csapás törte meg. A víz vérré válása, békák, rovarok, vadállatok, dögvész, kiütés, jégeső, saskajárás, sötétség, és az elsőszülöttek halála. Ez utóbbinak szörnyű hatása az államgépezet összeomlásával, és lázadással fenyegetett, erre megnyitotta az uralkodó a szabadulás kapuit Izrael gyermekei előtt.

Miért nem ezzel a csapással kezdte a fenyítést a Gondviselés, ezzel a többi elkerülhető lett volna. A válasz: így volt csak lehetősége a konok királynak, hogy helyesen cselekedjék. Volt figyelmeztetés, előkészület, gondolkodási idő. Bölcsseink szerint 24 napos figyelmeztető periódus előzte meg a kb. 7 napig tartó

csapást, így egy évig tartó procedúra volt az egész fenyítő sorozat.

Bár ezzel érték el őseink a menekülést, számunkra ez nem öröm. A peszachi széder vacsorán, mikor a tíz csapást felsoroljuk, kiöntünk az örömet jelképező borból egy-egy cseppet, mert mások szenvedése öröm nekünk. Az elsőszülöttek böjtölnek, a peszachot megelőző napon, mert emberek, I.-ten teremtményei pusztultak el.

Deutsch Gábor

KOMMENTÁR 2.

Részlet Menáchem Meron: **Az élő Biblia** című könyvéből

VÁÉRÁ

A MEGVÁLTÁS FÁZISAI

Mikor Mózes és Áron sikertelenül jöttek vissza a Fáraóhoz való küldetésükből, és a nép vezetői is ellenük fordultak, Isten újból szólt hozzájuk, hogy megerősítse őket hitükben. Mózes szemrehányást tett Istennek a sikertelenségért: "Istenem, miért rontottad a nép helyzetét. miért küldtél engem? Hiszen amióta beszéltem a nevedben a Fáraóval, rosszabb lett a nép helyzete, és nem mentetted meg őt." (Ex. 6/22-23.)

Isten megnyugtatta Mózes: "Meglátod, mit teszek majd a Fáraóval, mert erős kézzel kergeti majd ki a népet országából." (Gen. 6/1.) Isten folytatja buzdító szavait. "Az ősöknek csak a Természet Istene gyanánt jelentem meg, de Örökkévaló nevemet (a történelmet irányító) nem közöltem velük. Most szövetséget kötöttem velük, hogy Kánaán országát nekik adom. (u.o. 6/4.) Ezért szólj Izrael fiaihoz cselekvésem sorrendjéről:

1. Kivezetlek Egyiptom szolgaságából.
2. Megváltalak benneteket kinyújtott karral és törvénnyel.
3. Népeimmé teszlek benneteket és Istenetek leszek.
4. Megmentelek benneteket a szolgaságtól.
5. Elviszlek benneteket az országba, amit esküvel ígértem az ősatyáknak.

Ezen ígérek nyomán isszuk Széder-este a 4 pohár bort. Az igazság az; hogy 5 ígéret volt, és 5 pohárral kellene inni. A Talmud valóban vitázott azon, hogy 5

pohárral kell-e inni. Döntést nem hozott. Ezért az 5. pohárról Élijáhu próféta fog dönteni, ezért nevezik az 5. poharat Élijáhu poharának.

A nép képzelete nem foglalkozott a talmudi vitával, hanem úgy tekintette Élijáhu poharát, hogy ő meglátogatja a zsidó házakat Pészách első estéjén és hírül hozza a megváltást. Ezért "készítünk neki egy pohár bort..." (Ez az Élijáhu pohara.) Érdekes megjegyezni, hogy a gálutban sok testvérünk elfogadta az első négy ígéretet: Isten népe lettünk, őt imádjuk. De az ötödiket, az Izrael országába való alijjázást figyelmen kívül hagyják. Talán azért nem iszunk Széder-este az 5. pohárból, Élijáhu poharából...

Izrael fiai egyáltalán nem figyeltek Mózes szavaira. A kegyetlen munkától elfásulva, nemcsak az 5. ígéretre, hanem az első négyre sem figyeltek. "Nem hallgattak Mózesre, eltompultak a nehéz munkától " (Ex. 6/7.) Mózes maga sem hitt már további küldetésében. "Ha Izrael fiai nem hallgattak rám, hogyan hallgatna rám a Fáraó?" (u.o. /12.)

A hetiszakasz további része az első csapásokat beszéli el (tíz csapás). Az egyiptomiak istenként tisztelték a Nílust. Ezért az első csapások azzal kapcsolatosak: a víz vérré változott, majd a folyóból békák végtelen serege lepte el az országot. Sokan igyekeztek e jelenségeket természeti tüneményként feltüntetni. Nem e írás feladata ezeket taglalni. Ezzel szemben komoly teológiai problémát vet fel a bibliai elbeszélés. A zsidó vallás egyik alapvető tétele: az ember szabad választása a jó és a rossz között. Ugyanakkor azt olvassuk a hetiszakaszban: "Én megkeményítem a Fáraó szívét... nem hallgat majd rátok, és ezért megbüntettem Egyiptomot." (Ex. 7/3.) Ha Isten keményíti meg a Fáraó szívét, hogyan vonhatja őt felelősségre?

Ha figyelmesen olvassuk a csapásokról szóló elbeszélést, megtaláljuk a választ a fenti kérdésre. Az első öt csapásnál (vér, békák, tetvek, vadállatok, pestis) a Fáraó "önállóan" makacsolta meg magát. "A Fáraó ezúttal is megkeményítette a szívét" (Ex. 8/28.) - olvassuk.

Csak az 5. csapás után mondja az írás: "Isten megkeményítette a Fáraó szívét." (u.o. /9/12.)

A Fáraó végig kitartott makacssága mellett, bár fokozatosan engedett valamit Mózes követeléseinek.

Mikor már tanácsosai is megsokallották az ország pusztulását, hajlandó volt kiengedni a felnőtt férfiakat. "Így szóltak a Fáraó szolgálói hozzá: meddig lesz ez pusztulásunkra? Küldd el az embereket. imádják Istenüket. Hát nem látod Egyiptom pusztulását?" (u.o. 10/6-7.) De Mózes így szólt: "Fiataljainkkal és öregjeinkkel, fiainkkal és lányainkkal; nyájainkkal megyünk." (u.o. /9.) Végül már csak nyájukat akarta visszatartani. Csak a tizedik csapás (elsőszülöttek halála) után engedte szabadon Izrael fiait.

Izrael ókori-bibliai története állandó kapcsolatban van Egyiptommal. A kivonulás i.e. 1300-1200 körül zajlott le. A rabszolgaság II. Ramszesz fáraó idején érthette el csúcspontját. Volt úgy, hogy szövetség volt Egyiptom és a zsidó állam között. Salamon király (i.e. 970-930) első számú felesége fáraó-lány volt. Az északi ellenség elől (asszírok, babilóniaiak) sokszor menekült a nép egy része Egyiptomba. A mára rendelt prófétai szakasz (Ezekiel, 28. fejezet) Nebukadnecár győzelméről ír

az egyiptomi sereg felett (i.e. 598.), amikor is kezdetét vette a babilóniaiak uralma Júdea felett. Mondanunk sem kell, hogy az ókori egyiptomi írók elvetik a Biblia történetét a kivonulásról, mert az sértette önérzetüket (Meneton egyiptomi pap írásai).

Schöner Alfréd:

Január 18. lesz e héten.

A gettó felszabadításának napja.

Emlékezem e sorokkal, melyeket 1974-bent írtam le.

Akkor álltam fel a *sívából*, /gyászhet/ pár nappal korábban elhunyt az Édesanyám. Néhány nappal később avattak rabbivá...

Gyászszakáll borította az arcomat...

- ÉDESANYÁM EMLÉKÉRE, A SIVÁ UTÁN -

Vannak események, melyek beleivódnak az emlékezetbe, melyet állandó izzásban tart a gondolat.

A háború után születtem.

Nem láttam a gettó eredeti deszkapalánkját, összezsúfolt embereket, félelmet kifejező arcot, remegő tekintetet.

Nem érezhettem a deportálás okozta kiszolgáltatottságot, a kimerültséget a kilométerek százai miatt, a hátizsák szíjának hasítását a vállon, a jajszt követő gúnykacajt, az esetenkénti részvétet.

Nem éltem át koncentrációs táborok poklát, nem sínylődtem csontvázvá fagyott emberekkel. Az erőszak tobzódását csak könyvek mesélték s fényképek tanúskodtak a villamos árammal átítatott drótkerítésekről.

Filmek utánozták a hangulatot, a gyilkos léghört, mely harminc évvel ezelőtt sötétségbe burkolta a civilizációt és a civilizált világot.

Békében születtem, békében élek?

S mégis...

Idegrendszerem viseli szüleim megpróbáltatásait, nagyszüleim, testvéreim erőszakos halálát. Megfigyelőkészséget az át nem élt, de átérzett élmény is formálja.

A minap különös esemény szemtanúja voltam.

Szemben magaslik Közép-Európa egyik legnagyobb, egyik legszebb temploma: a Dohány zsinagóga. Látványosság, melyre fel kell figyelni, ódon falaira, kupoláira, varázsára, monumentális jellegére, árkádjaira, sírkertjére.

Árkádsor a Wesselényi utcában. Egyikén márványtábla, mely emléket állít az üldözötteknek s a hősöknek, akik életüket áldozták mások szabadságáért.

Emberek haladnak előtte.

Öregek, fiatalok, gyerekek, nők, férfiak.

Van, aki megáll előtte s elolvassa.

Szeme siklik az arany betűk felett.

Másik ismerős pillantást szór rá.

A harmadik nem is veszi észre.

Különös alkat – hatvan év körüli asszony – állt az újonnan koszorúzott tábla előtt.

Középmagas, bizonytalanul járó asszony, egyszerű ruhában, melyet tisztaság aranyozott. Őszbevegülő barna haját összezavarta a naiv szél.

A naiv szél, mely nem láthatta, mit érez az asszony. Különben nem zavarta volna áhítatában, mikor a koszorú szalagját enyhe cirógatással, simogatással szeme elé emelte, majd csókot lehelt rá.

Mily kifejező lehet egy kézmozdulat, Ahogy lassan, de méltóságteljesen emelkedik a magasba, kifejezve megtörtséget, egykoron átélt szenvedéseket, megalázottságot, belenyugvást.

Szalag az emlékezés koszorúján.

Egyszerű anyag, három színnel átszőve, melyet megnemesített, s nekem oly magasztossá avatott egy fáradt kézmozdulat.

1974. január 18.

.....

Dr. Zima András Budapesten született. Egyetemi tanulmányait Szegeden és

Budapesten végezte. 1998-ban történelem szakos diplomát szerzett az ELTE BTK-n. Posztgraduális tanulmányait az OR-ZSE Zsidó Vallástudományi Doktori Iskolájában folytatta. 2013-ban szerzett PhD fokozatot. Zima András fő érdeklődési területe a modernizálódó neológ és cionista középrétegek világa a dualizmus idején, a két világháború között, illetve soát közvetlenül követő években, valamint a sajtódiskurzusokban megjelenített csoportstratégiák, az új jelenségek kulturális adaptálásának mechanizmusai. 2019. februártól az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Történelemtudományi Tanszékének docense, augusztustól vezetője. 2022. júliusától a HDKE igazgatója.

Zima András publikációs listája:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10040426>

Az oldalt szerkesztette:

Schöner Alfréd

בית כנסת בני ישראל

BZSH Hegedűs Templomkörzet

Benéi Jiszráél Zsinagóga

1136 Budapest, Hegedűs Gyula u. 3.

06-30-644-9083, 06-1-340-5085

e-mail: hegedus@bzsh.hu;

<https://hegedus-zsinagoga.bzsh.hu/>

